

Ruoka-apu poikkeusaikana?
Tervetuloa jakamaan ajatuksia!

Keskustelua ajankohtaisista alustuksista, hyvistä käytännöistä ja huomioista kentältä.

Verkkotapaamiset on tarkoitettu ruoka-avun ja yhteisruokailujen järjestäjille kaikkialta Suomesta.

Tapaamiset toteutetaan Teams-ympäristössä, johon pääset tietokoneella, tabletilla tai älypuhelimella.

**VERKKOTAPAAMISET
RUOKA-APUTOIMIJOILLE**

Joka torstai klo 12-14
ajalla 19.3.-14.5.2020

Ilmoittautuminen:
info@ruoka-apu.fi
Osallistumislinkki
lähetetään
ilmoittautuneille.

 Sininauhaliitto Ruoka-apu.fi

Sininauhaliitto ja Osallistava yhteisö -hanke järjestivät ruoka-aputoimijoille verkkotapaamisia koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi alkaen 19.3.2020. Järjestäjät eivät ole linjaavia tahoja, vaan tarkoituksena on ollut tarjota alusta yhteiselle pohdinnalle poikkeuksellisen tilanteen vaikutuksia ruoka-avun toteuttamiseen.

Tapaamisia toteutettiin torstaisin klo 12-14 ajalla 19.3.-14.5.2020. Mukana tapaamisissa oli 108 eri osallistujaa (päiv. 14.5.2020).

Tapaamiset kesällä 2020

Ruoka-aputoimijoiden verkkotapaamisia jatketaan kesällä 2020 joka kuun ensimmäisenä torstaina klo 12-14. Ilmoittautuminen sähköpostitse info@ruoka-apu.fi. Kesäajan tapaamisten muistiot kootaan omaksi kokonaisuudeksi osoitteeseen <http://ruoka-apu.fi/korona>.

Tähän asiakirjaan on koottu avainhuomioita 19.3.-14.5.2020 pidetyistä verkkotapaamisista aikajärjestyksessä. Haluamme jakaa keskusteluissa nousseita huomioita myös niille, jotka eivät ole tapaamisiin osallistuneet. Huomiot ovat kirjattu niin, etteivät osallistujat ole yksilöitävissä.

Ruoka-aputoimijoiden verkostotapaaminen 19.3.2020

Paikalla 40 ruoka-aputoimijaa eri puolilta Suomea.

- AVI on linjannut, että ruokajakoa ei tarvitse lopettaa. Hallitus on kuitenkin kehottanut tartuntaa ehkäisevään toimintaan. Ruuan hamstraaminen vähentää ruoka-avussa jaettavaa ruokaa.
- Miten ruoka-apu tulisi nyt järjestää hallituksen ohjeet huomioiden?
 - Rajoitetaan julkiset kokoontumiset kymmeneen henkilöön ja suositellaan välttämään tarpeetonta oleilua yleisillä paikoilla. Isoja yhteisruokailuja tai elintarvikejakeluja ei tässä tilanteessa suositella järjestettävän. Enintään 10 henkilöä kerrallaan samaan tilaan. Tulee pitää riittävä etäisyys muihin ja jonojen syntymistä vältettävä. Kannustetaan siihen, että kotitaloudesta vain yksi henkilö tulee asioimaan paikan päälle. Elintarvikkeet on hyvä pakata valmiiksi kasseihin.
 - Suljetaan mm. nuorisotilat, kerhotilat, järjestöjen kokoontumistilat, kuntouttava työtoiminta ja työkeskukset. Suositellaan yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden sekä uskonnollisten yhteisöjen toimivan samoin. Haastaa erityisesti yksinäisten ja asunnottomien arkea. Tiedottaminen poikkeusajan järjestelyistä korostuu asiakkaiden tavoittamiseksi.
 - Toimintaohjeena yli 70-vuotiaat velvoitetaan pysymään erillään kontakteista muiden ihmisten kanssa mahdollisuuksien mukaan (karanteenia vastaavat olosuhteet). Yli 70-vuotiaiden ei tule osallistua ruoka-avun jakamiseen vapaaehtoisina. Yli 70-vuotiaiden avuntarvitsijoiden osalta ruoka-apu voidaan mahdollisuuksien mukaan toimittaa kotiin tarpeetonta kontaktia välttäen.
 - Ulkomailta palaavat suomalaiset ja Suomessa pysyvästi asuvat henkilöt ohjataan kahden viikon karanteenia vastaaviin olosuhteisiin.
 - Ruoka-aputoiminnassa on syytä turvata entistä parempi hygienia. Tehdään töitä ja tavataan toisiamme vain terveinä. Huomioidaan yskimisohjeet ja käsihygienia.

Keskustelua

- Ruokajakeluja järjestellään toteutettavaksi poikkeustilanteen edellyttämiä sääntöjä noudattaen uusiksi. Vaihtoehtoisia ruokajaon muotoja mietitään. Yhteisölliset ruokailut on täytynyt sulkea. Jakeluja suunnitellaan hajautettavan useampaan pisteeseen. Myös ajanvarauksesta ja kotiinkuljetuksesta suunnitellaan helpotusta. Valmiiksi pussitettuja akuuttikasseja on turvallisempaa ja hygieenisempää jakaa.
- Monet yhteisölliset kokoontumispaikat ovat nyt kiinni ja tilanne on herättänyt ajattelemaan ruoka-apua. Tilanne kaiken kaikkiaan edellyttää paikallista yhteistyötä.
- Hätäapu- ja neuvontapuhelinnumeroita suunnitellaan joillekin paikkakunnille.
- Elintarvikelupakäytännöissä on edelleen epäselvää. Tärkeää olisi, että on selkeät tiedot siitä mitä saa tehdä ja mitä ei. Näistä voidaan puhua lisää ensi kerralla.
- Hädän hetkellä vapaaehtoisten tarve lisääntyy. Korona aiheuttama yli 70-vuotiaiden riskiryhmään asettaminen vähentää vapaaehtoisten määrää.
- Auttamisen halu on lisääntynyt ja se on erinomainen asia. Kotiin vietävän tuen osalta ei pidä unohtaa kuitenkaan sitä, että kaikki eivät vilpittömästi halua auttaa.
- Asunnottomuutta kokevien ihmisten osalta haasteena on asiakkaiden tavoittaminen.
- Miten tiedottaa tilanteesta? Ruoka-apu.fi on erinomainen tapa tiedottaa omasta ruokajakelusta, pitää vaan muistaa päivittää sinne muutoksista. Vapaaehtoisten tarpeesta voi omilla nettisivuillaan tiedottaa.
- Ruokakassiin voi laittaa muutakin kuin ruokaa esim. tietoa hygieniasta, koronatilanteesta, palvelunumeroja jne. Kerrostalojen ilmoitustaulut ovat hyvä tiedonlähde ikäihmisille.
- Peräänkuulutetaan kaupungin vastuuta vähävaraisten ja vanhusten ruokaturvan varmistamisessa.

Ruoka-aputoimijoiden verkostokokous 26.3.2020

Paikalla 49 osallistujaa eri puolilta Suomea.

Marttaliiton Marianne Heikkilä kertoi Lapselle lounas -kampanjasta:

Lapselle lounas -kampanjalla kerätään varoja yrityksiltä ja säätiöiltä, jotta voidaan jakaa ruokakasseja vähävaraisille perheille. Kampanjassa on mukana kaupallisia toimijoita ja isoja valtakunnallisia järjestötoimijoita. Ruokaa jaetaan seitsemällä paikkakunnalla.

Vantaan Yhteisen pöydän Hanna Kuisma kertoi poikkeustilanteen järjestelyistä Vantaalla:

Kuntalaispalvelujen toimesta on perustettu Vantaalle hätäapupuhelin. Toiminta on luonteeltaan hätäapua. Yhteinen pöytä vastaa puheluihin arkisin klo 9-12 (4 vastaajaa). Ensimmäisenä päivänä numeroon oli tullut jopa 800 puhelua, joista noin 100 pystyttiin vastaamaan Kassien sisältöön ei muuten voi vaikuttaa, mutta suurperheille toimitetaan määrällisesti enemmän. Suojavarustus ruokaa jakavien osalta on kertakäyttökäsineet käsipesun jälkeen. Ja vain terveenä voi osallistua ruoka-avun toteuttamiseen. Eri henkilöstöt ja autot huolehtivat ruoan kuljetuksesta varastolle ja taas koteihin. Jokaisen vaiheen tekee yksi työntekijä ja jokaisessa noudatetaan käsihygieniaohteja. Vantaan seurakunta on myös avannut hätäapunumeron. Ruoka heillekin tulee Yhteisen pöydän kautta.

Keskustelua:

- Yhteistyötä tiedottamisessa kannattaa tehdä alueellisesti. Ruoka-aputoimijoiden kannattaa pitää sekä seurakunnat että sosiaalitoimi ajan tasalla siitä millaista ruoka-apua poikkeusaikana on tarjolla. Tiedottaminen netissä ja paikallislehdissä on tärkeää. Alueellisista ruoka-aputoimijoista voisi koota lyhyen tiedotteen ja sitä voisi tarjota paikalliselle medialle. Mahdollisesti voisivat tässä tilanteessa julkaista kustannuksitta.
- Asunnottomien tilanne on huolestuttava. Tiedottaminen on haaste, mutta heitä voidaan tavoittaa esim. jalkautumalla sinne missä yleensä liikkuvat. Päiväkeskukset ovat menneet kiinni.
- Ruokaviraston mukaan ei ole osoitettu, että ruokapakkausten välityksellä tartuntaa olisi saatu. Käsihygieniasta on silti huolehdittava.
- Monet yhdistykset ja yhteistyökumppanit ovat tarjonneet apua ikääntyneiden ja riskiryhmiin kuuluvien kauppa- ja apteekkiavun osalta. Nämä ovat ensisijaisia ruoka-apuun nähden.
- Vähävaraisten perheiden tilanne huolestuttaa. Mm. Pelastakaa lapset ry on antanut seurakuntien jaettavaksi lahjakortteja vähävaraisille lapsiperheille.
- Ruoka-avun tarve kasvaa, koska edessä on konkurssseja, työttömyyttä, asunovelallisia jne.
- Myös uusia vapaaehtoisia on ilmoittautunut mukaan. Vapaaehtoisille voidaan järjestää etäkoulutuksia.
- Tärkeänä huomiona sekin, että kaikilla ei ole digitaalisia välineitä eikä osaamista riittävästi. Tämä pitää huomioida kaikessa ohjauksessa ja perehdytyksessä. Sininauhaliitolla on käynnistymässä digihanke, jossa nimenomaan marginaalissa olevien digitaitoja pyritään kehittämään.
- On myös alueita, joissa ei ole tarjolla ruoka-apua. Miten syrjäseuduille saataisiin ruokaa kulkemaan? Paikalliset toimijat tuntevat oman alueensa avuntarjoajat parhaiten. Erilaiset asiointitilit voivat olla josain ratkaisu. Kotihoito tavoittaa myös jonkun joukon.

Ruoka-aputoimijoiden verkostokokous 2.4.2020

Paikalla 48 osallistujaa eri puolilta Suomea.

Kansalaisareenan Satu Puolitaival kertoi vapaaehtoisille tehdyistä hygieni- ja turvallisuusohjeista.

[Hygieniä ja turvallisuusohjeet vapaaehtoisessa korona-avussa](#)

Satu Puolitaival Kansalaisareenastahygieniä ja turvallisuusohjeet vapaaehtoisessa korona-avussa. Turvallisuuden takaaminen ja viranomaisten koronaohjeiden noudattaminen on hyvin tärkeää. Ohjeet ovat kaikkien käytössä.

Ohjeet löytyvät täältä: <http://kansalaisareena.fi/verkkoareena/hygeniä-ja-turvallisuus-on-taattava-vapaaehtoisessa-korona-avussa/>

Keskustelua:

- Kasvomaskit eivät suojaa riittävän hyvin kantajaansa, mutta muistuttaa siitä, ettei kasvoihin ei kannata koskea. Suojavarusteita käyttäessä pitää noudattaa tarkasti niitä koskevia ohjeita.
- Yli 70-vuotiaiden vapaaehtoisten osalta on jossain ollut haasteita saada heidät pysymään poissa. Viranomaisohjeistuksiin pitää tiukasti vedota. Voi myös miettiä voivatko yli 70-v. vapaaehtoiset auttaa kotoa käsin jotenkin.
- Uusia vapaaehtoisia on ollut haastava saada. Nyt on hyvä hetki tutustua erilaisiin alustoihin kuten järjestötyö.fi. Vapaaehtoisten rekrytointiin on Kansalaisareenalla käytössä alusta Hiio100.fi.
- Omat nettisivut kannattaa myös päivittää, koska työikäiset etsivät auttamismahdollisuuksia sitä kautta. Myös Ruoka-apu.fi voi lisätä vapaaehtoistöistä tietoa.
- Kaupungit ja seurakunnat ovat ryhtyneet tekemään yhteistyötä yli 70-vuotiaiden tavoittamiseksi ja avuntarpeen määrittämiseksi. Yhteistyöllä tulisi kartoittaa myös apua tarvitsevia lapsiperheitä.
- Monissa paikoissa onkin kehitetty erilaisia auttavia numeroita, joihin voi soittaa kuka tahansa. Soittajia on ihan laidasta laitaan ja nyt vaikuttaa siltä, että monilla on puhumisen tarvetta paljon.

Yhteenvetoa ruoka-avun tilannekuvasta:

- Lähes kaikkialla on ruoka-avun tarvitsevien määrä kasvanut. Joissain on havaittavissa hävikkiruokamäärän vähenemistä. Lapsiperheitä on tullut enemmän ruoka-avun piiriin.
- On havaittavissa myös mielenterveysoireiden lisääntymistä; eristäytyminen ahdistaa ja puhumisen tarvetta on runsaasti. Huolena on päihdeasiakkaat, jotka jäävät tilanteessa heikoimpaan asemaan.
- Digimaailman väliinputoajat huolettavat myös, seuraukset voivat olla karneat ihan toimeentuloon liittyvistä asioista lähtien.
- Yhteisöruokailuissa aiemmin käyvien osalta huolestuttaa yksinäisyys ja syrjäytyminen sekä toimeentulon haasteet.
- Nuorten aikuisten epätietoisuus on runsasta. Sosiaalisista peloista kärsivien tilanne huolestuttaa.
- Kotiin vietävän ruoka-avun tarve on kasvanut. Kaupunkien ja kuntien kanssa kannattaa tehdä yhteistyötä logistiikan ja jakokeskusten osalta.
- Monissa paikoissa valmiiksi pakattuihin kasseihin on pakattua koottua tietoa hygieniasta, hätäavusta, suojautumisesta jne. Selkoviestintä ja visualisuus pitäisi huomioida tiedonannossa.
- Työttömyyden ja lomautusten kerrannaisvaikutukset, mm. lapsiin, päihdekäyttöön
- Hävikin riittäminen ruoka-apuun on epävarmaa
- Miten pidetään yllä viranomaisten ohjeistuksia tilanteen jatkuessa ja eristäytymisen johtuvan ahdistuksen lisääntyessä?
- Pitää varautua ruoka-avun tarvisijoiden määrän kasvuun ja tilanteiden haastavuuteen.

Ruoka-aputoimijoiden verkostokokous 9.4.2020

Paikalla 41 osallistujaa.

Ari Mattila STM/STEA kertoo STEAn avoimena olevasta ylimääräisestä avustushausta. Haku aukesi 6.4. ja jatkuu 20.4. saakka. Painopisteet ovat Digitaalisten palveluiden turvaaminen ja voluumin kasvattaminen sekä haastavassa elämän tilanteessa olevien henkilöiden ja perheiden arjen ja psykososiaalinen tukeminen.

Lisätietoa: <https://www.stea.fi/-/stea-avaa-ylimaaraisen-avustusten-haun-vuodelle-2020#b6c27a8f>

Ismo Valkoniemi kertoo Samaria Groupin koordinoimasta Ruokajako, ruokajono ja osallisuushankkeesta, joka on vuoden 2020 hanke. Samaria Group koordinoi yhteishakemusta STM:n avustuksesta ensi vuodelle. Monet järjestöt tekevät vähin varoin merkittävää työtä. Yhteistyötä tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa. Logistiikkakeskuksia on syntymässä, järjestöt ovat näissä usein mukana. Kotimaisen avustustyön liitto järjestää 13.9. Hävikkifestarit Kaisaniemessä.

Viime vuoden hankeraportti luettavissa: https://ruoka-apu.fi/wp-content/uploads/2020/01/Ruoka-apuraportti_2019.pdf

Keskustelua:

- Meneillään olevat rahoitushaut STEA ja STM ovat nyt päällekkäin ja informaatio on mennyt sekaisin. Tämä pitää jatkossa ottaa opiksi tiedottamisen ja informaatiotulvan osalta.
- Yli 70-vuotiaiden vapaaehtoisten rajoitukset ovat vaikeuttaneet joidenkin toimijoiden ruoka-aputyötä.
- Maaseudulla kotiin toimitettava ruoka-apu on ollut ennenkin voimissaan, mutta nyt se on merkittävä tapa tehdä ruoka-aputyötä.
- Ruoka-apu.fi löytyy tietoja myös ruoka-avusta poikkeustilanteessa <https://ruoka-apu.fi/korona> .
- Pienillä paikkakunnilla ihmiset lahjoittavat ruokaa, koska varsinaista ruokajakoa ei välttämättä ole.
- Työttömien yhdistysten tilanne on monin paikoin huono, kuten monen muunkin pienen järjestön, joka toteuttaa kuntouttavaa työtoimintaa.
- STM on ohjeistanut kuntia järjestämään kuntouttavan työtoiminnan niin, että se sopii valmiuslakiin. Tästä kannattaisi koota ideoita ja levittää tietoa siitä millä kaikilla tavoin on mahdollista toteuttaa. Toimijoilta on pyydetty ideoita.

Yhteenveto ruoka-avun tilannekuvasta:

- Yksinasuvat, omaishoitajat, muistisairaat ja yksinhuoltajat ovat nyt tiukoilla.
- Huomattu eräällä paikkakunnalla, että muslimitaustaiset henkilöt eivät enää tule ruoka-apua hakemaan, vaikka ruoka-avun hakijoiden määrä on tuplaantunut. Ihmisillä on epätietoisuutta mistä ruokaa saa, palveluohjauksen tarve on kasvanut selvästi ja moniammatilliselle yhteistyölle on isosti tilausta.
- Keliakialiitto on nostanut huolta lapsiperheiden ja muidenkin erityisruokavalioiden toteutumisesta ja huomioimisesta poikkeustilanteen ruoka-aputyössä.
- Vaihtelevasti on koulujen ruokaa saatavilla eri puolilla Suomea.
- Ruoka-avun tarvitsijoiden saavutettavuus on nyt haastavaa, tiedotus tärkeää
- Kuntien sosiaalitoimien ja järjestötoimijoiden yhteistyötä tulisi tiivistää. Järjestöillä on usein kontakteja ja tietoja asiakastarpeista.
- Ruokahävikin lahjoittajat ovat lähteneet talkoisiin ja hävikkiruokaa on tullut paikoin jopa enemmän
- Pääkaupunkiseudun asunnottomien tilanne on huolestuttava.
- Turvavälit, turvallisuuden kokemus, hygieniaturvallisuus huolettaa monissa paikoin. Kaikkialla ei noudateta poikkeustilanteen ohjeita huolellisesti.
- Ruoka-avun tarve kasvaa edelleen. Edelleen huolena on hävikinmäärän vaihtelut.

Ruoka-aputoimijoiden verkostokokous 16.4.2020

Paikalla 38 osallistujaa.

Sari Niemi Ruokavirastosta kertoo EU-ruokajaosta. Ruokavirasto on perustettu viime vuonna, siihen yhdistettiin monta virastoa. Palveluita on kaikille ruokaketjuun liittyville. Kevään elintarvikekuljetukset ovat läheneet 350 jakajalle maaliskuussa. Jakelu tapahtuu kaksi kertaa vuodessa. Ruokavirastolla on oma sivu, johon on koottu kaikki liittyen koronavirukseen ja lisätietojen saamiseen. Koronaviruksen aiheuttama tilanne on aiheuttanut huolta myös EU ruokajaon suhteen. Ruokaa voi jakaa noudattaen poikkeustilanteen koontumis-, rajoitus- ja hygienialinjauksia. Sari Niemi kehottaa viestimään EU ruoka-avusta. Tiedot jaosta on oltava avoimesti kaikkien saatavilla, koska ruoka on tarkoitettu kaikille tarvitseville. Ruoka-apu.fi on Ruokavirastonkin mielestä erinomainen tapa saada ruokajakoa näkyviin.

Koronavirus COVID-19 ja EU:n ruoka-avun järjestäminen poikkeusoloissa: <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yhteisot/tuet-ja-kehittaminen/korona-covid-19-ohje-eu-ruoka-apuun17032020.pdf>

Keskustelua:

- Keskusteltiin kasvomaskien käytöstä. Monet käyttävät maskeja jakaessaan ruokaa ihmisille. Edelleen hyvä käsi- ja yskimishygienia sekä kipeänä kotiin jääminen ovat parhaat tavat estää viruksen leviämisen.
- Marttaliitosta kerrotaan, että kansalaisille tarkoitettujen itseommeltavien maskien ompeluohjeet on lanseerattu. Ohjeet löytyvät myös ruotsinkielisenä.
- Kuntien ja kaupunkien sosiaalitoimet pitäisi saada mukaan yhteistyöhön ruokajaon osalta poikkeustilanteessa. Itla on valmistelemassa isompaa tilaisuutta kuntien viranomaisille. Kouluruokailujen eriarvostava tilanne on siellä keskustelussa. Lisätietoa: <https://itla.fi/itla-selvittaa-sosiaalityon-ja-sosiaalihuollon-kapasiteettia-selvita-koronaepidemiasta-huhti-toukokuun-aikana/>
- Perheiden tuen osalta huomioitava myös se, että kohta alkaa kesälomakausi ja perheiden ruokahuolto kuormitus jatkuu.

Yhteenvetoa ruoka-avun tilannekuvasta:

- Huolta aiheuttaa edelleen poikkeustilanne ja vapaaehtoisten tilanne. Poikkeustilanne paikoin haastavaa ottava haltuun, monissa paikoin toiminta on pelkästään vapaaehtoisten varassa ja heillä on iso vastuu.
- Hygienia- ja turvallisuusasiat pohdituttavat myös monissa paikoin.
- Viestitään, että somalitaustaiset ovat hävinneet ruoka-avun piiristä. Ilmeisesti myös haasteita saada riittävästi tietoa taudin tartuntaperiaatteista muun kuin suomenkielisille.
- Lapsiperheiden määrä on noussut ruokajaoissa. Huoli on myös opiskelijoista, joilla kohta loppuu koulu ja opintotukea ei tule ja kesätyöpaikat saattavat nyt olla peruttu. Yksineläjien osalta huolena on syrjäytymisvaara.
- Ruoka-jakoa toteutetaan poikkeustilanteen rajoitukset huomioiden. Joissain paikoissa soitellaan avun tarvitsijoille ja voivat hakea valmiiksi jaettuja ruokakasseja.
- Monissa paikoissa tilanteesta selvittää yhteistyöllä.

Ruoka-aputoimijoiden verkostokokous 23.4.2020

Paikalla 44 osallistujaa.

Mirja Erlund Mieli ry:stä kertoo puheenvuorossaan ikääntyneitä koskevasta huolesta koronatilanteessa. Ikäihmisten mielen terveyden edistäminen poikkeusoloissa on haastavaa. Nyt ei kuitenkaan kannata surkulla tilannetta, vaan tukea ikääntyviä mielenhyvinvoinnin vahvistamisessa. Mieli ry:n sivuilta löytyy esim. tulostettavia Myönteisen muistelun kortteja. Myötätuntoinen kohtaaminen on kaiken toiminnan lähtökohta ja kaikenlaiset tunteet ovat sallittuja, mutta niiden purkamisen keinoja on tärkeä pohtia. Omaan hyvinvointiin ja mielenhyvinvointiin kannattaa kaikkien kiinnittää huomiota.

Ikäarvokas-hankkeesta Jaana Alasentie kertoo, että löytävässä vanhustyössä nousee samoja teemoja kuin Mieli ry:n kokemuksen mukaan. Tilanteeseen sopeutumisessa helpottaa se, että huomissa nähdään jotain hyvää mitä kohti mennään. Kun on kokemusta vaikeista tilanteista selviytymisestä, voi olla helpompi hallita tätä tilannetta ja mieltään. Kun elämällä on merkitys, se lisää henkistä resilienssiä.

Verkkoviestinnän kehittäjä Annmari Salmela Osallistava yhteisö -hankkeesta kertoo viestinnästä. Poikkeustilanteessa viestinnän rooli korostuu, koska ruoka-avun piiriin tulee nyt paljon ensikertalaisia ja heillä ei ole tietoa. Oleellista on viestiä mitä, missä ja milloin! Kannattaa valita itselleen luontevin kanava ja toiminnan vapaaehtoiset voi myös toimia tiedottajina. Esittelyssä Luken viestintäopas ohjeistaa hyvin oman viestinnän suunnittelussa: https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yhteisot/tuet-ja-kehittaminen/viestinta-opas_ruoka-aputoimijoille.-luke-pdf.pdf

Yhteenvetoa ruoka-avun tilannekuvasta:

- Lähes kaikkialla tuplaantuneet asiakasmäärät, erityisesti lapsiperheiden määrä kasvanut
- Haasteena ikääntyneille tarjottava ruoka-apu ja ikääntyneiden tavoittaminen
- Lapsiperheille kohdistettu ruoka-apu, tuki ja neuvonta erityisen tärkeää
- Vapaaehtoisten riittävyys ja toisaalta huoli hävikkiruoan riittävydestä, uudet vapaaehtoistyön muodot ja yritysten yhteiskuntavastuun herääminen
- Asunnottomien ja huumeiden käyttäjien auttaminen ja tavoittaminen
- Opiskelijat ja nuoret aikuiset, kesätyöt peruuntuneet monilta, opintotuet jäämässä tauolle kesäksi
- Maahanmuuttajien tiedonsaanti, tiettyjen maahanmuuttajaryhmien ”katoaminen” ruokajakeluista
- Kriisi on tuonut vahvistusta yhdessä tekemiseen, paikallinen yhteistyö tiivistyy
- Tiedottamisen tarve korostuu, moni etsii nyt ruoka-apua ensimmäistä kertaa
- Etenkin kaupungin rooli nähdään tärkeänä
- Kriisin vaikutukset tulevat näkymään pitkään ruoka-aputoiminnassa ja ruoka-avun tarpeessa
- Työtoiminnan loppuminen näkyy ruoka-apupyyntöjen lisääntymisenä. Työtoiminnasta saa korvausta ja nyt työtoiminnan loputtua monilla on entistä suurempia taloudellisia haasteita korvauksen jäätyä pois.
- Avio- ja avoerot ovat lisääntyneet ja taloudellista apua tarvitaan entistä enemmän. Psykososiaalisen tuen tarve lisääntyy. Kodeissa hyvinvointi on vaihtelevaa ja tuentarve on kasvanut.
- Ruoka-avun tarve kasvaa edelleen, uusia tarvitsijoita ilmaantuu jatkuvasti.
- Opiskelijoiden huoli tulevasta kesästä on suuri. Kesätyöt on peruuntuneet ja vähentyneet. Ovat huolissaan omasta jaksamisesta ja ruoan riittämisestä.
- Yksi syy lapsiperheiden lisääntymiseen ruoka-avussa voi olla, että koulujen viestit mm. lounaskasseista eivät olekaan tavoittaneet kaikkia perheitä, jotka olisivat siihen oikeutettuja.
- Asunnottomien tilanne heikkenee jatkuvasti
- Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden tilanne huononee ja digipalvelut ovat ruuhkautuneet

Ruoka-aputoimijoiden verkostokokous 30.4.2020

Paikalla 46 osallistujaa.

Kokoontuimme ruoka-aputoimijoiden verkoston kanssa Vappuaattona vähän erilaisissa merkeissä. Vierainamme etätapaamisessa oli Helsingin hiippakunnan piispa Teemu Laajasalo ja Sininauhaliiton toiminnanjohtaja Pekka Lund. Molemmat pitivät kannustavat ja rohkaisevat Vappupuheet ruoka-aputoimijoille. Välitimme kiitokset tilannekatsauksista myös Valtioneuvoston tilannekeskukselta.

Julkaisimme 30.4. yhteistyön tuotoksen: **Turvallinen ruokajakelu -ohjeet**. Ohjeiden koostamiseen osallistivat Osallistava yhteisö -hanke, Sininauhaliitto, Ruokavirasto, Työterveyslaitos, Työttömien keskusjärjestö ja Suomen Punainen Risti. Turvallinen ruokajakelu -ohjeet on tehty poikkeustilanteen ruoka-avun järjestämisen tueksi ja ne ovat vapaasti käytettävissä ja jaettavissa. Ohjeet löytyvät <http://ruoka-apu.fi/korona> -sivuilta.

Helsingin hiippakunnan piispa Teemu Laajasalo kiitti kaikkia ruoka-aputoimijoita yhteiskuntaa eheyttävästä yhteistyöstä, uudenaikaisista kumppanuuksista ja yhteistyön muodoista. Yhteisen hyvän jakaminen toinen toisillemme on merkittävää.

Sininauhaliiton toiminnanjohtaja Pekka Lund muistutti, että poikkeustilanteessa monenlainen hätä on lisääntynyt. Olemme nyt maailmassa, jossa onnistumista onkin se miten selviämme tulevista tilanteista ja haasteista, ei se, miten menestyneitä olemme. Ruoka-aputyötä tekevät ovat jo pitkään tienneet, että monilla on hätä arjessa selviytymisen osalta, nyt muu maailma tulee näkemään saman. Keskustelujen näkökulma on siirtynyt auttamiseen ja se tuo toivoa ja uskoa paremmasta tulevaisuudesta. Ruoka-aputoimijat ovat nyt tienraivaajia sille, että pidetään huolta kaikista ihmisistä ja kohdataan arvostavasti.

Terveisiä ruoka-aputoimijoilta:

- Joillain paikkakunnilla on valitettavasti ilmennyt ruoka-avun väärinkäyttöä. Jopa hyvävaraiset ovat tilanneet ruoka-apua kotiin. Osittain myös johtuu viestintään ja tulkintaan liittyvästä vaikeudesta erottaa kauppa-apua (ostetun ruoan kotiinkuljetus) ja ruoka-apua (maksutonta hävikkiruokaa vähävaraisille). Väärinkäytösten tai -ymmärrysten vuoksi joillain paikkakunnilla on otettu käyttöön ”ruokaseteli” tai muu systeemi, jonka avulla turvataan riittävyyttä esim. niin, että jokainen saa yhden kassin viikossa.
- Kaupungin organisoima palvelunumero toimii tarpeenkartoituksessa hyvänä keinona. Puhelussa tarve kartoitetaan huolella. Hyvä käytäntö on ollut, että ammattilaiset, kuten sosiaalityöntekijät tai diakoniatyöntekijät haastattelevat asiointinumeroon soittavat. Ruoka-apua ja muuta ohjausta/neuvontaa saa tarpeen mukaan ja ammattilainen osaa tarvittaessa ohjata myös palveluissa eteenpäin.

Keskustelu: mistä saatte voimaa nyt?

- Kiitollisista ihmisistä ja mukavista vapaaehtoisista
- Kohtaamisen voimasta
- Ihanasta työyhteisöstä
- Yhteistyöstä ja jakamisesta
- Yhdessä tekemisestä ja yhdessä tekemisestä
- Se, että saa tehdä tällaista työtä
- Jakaminen ja antaminen on tärkeää
- Oman perheen arki ja kotoilu

Ruoka-aputoimijoiden verkostokokous 7.5.2020

Paikalla 45 osallistujaa.

Outi Ruishalme Mieli Ry:stä kertoo mielenterveydestä, turhautumisen kohtaamisesta ja psykososiaalisesta tuesta. Psykososiaalinen tuki on tärkeää monenlaisissa tilanteissa kuten traumaattisten tilanteiden jälkeen tai nyt voimassa olevassa poikkeustilanteessa. Psykososiaalinen tuki on psyykkistä, henkistä ja sosiaalista tukea. Tuki voi olla hyvin käytännönläheistä, tiedon jakamista ja asiointitukea. Tavoitteena on tukea toimintakykyä, sosiaalisia suhteita ja tilanteeseen sopeutumista. Kohtaaminen on tärkeää kaikissa elämänvaiheissa. Surussa, murheessa tai järkytyksessä olevalle kannattaa tarjota apua esim. arkisiin askareihin, kävelyyn tai keskusteluun. Toiveikkuuden ylläpito on tärkeää tukityössä. Selviytymiskyky vahvistuu ympäristön vuorovaikutuksen avulla. Resilienssin, toivon ja selviytymiskyvyn vahvistamisen osalta tärkeää on arjen rutiinien ylläpito.

Auttajan roolissa on tärkeää pitää kiinni rajoista. Huonoa ja asiatonta käyttäytymistä ei tarvitse ottaa vastaan. Kannattaa muistaa, että asiakkaan turhautuminen tai huono käytös ei ole henkilökohtaista, vaan kertoo enemmän siitä tilanteesta missä ihminen on. Auttamistyötä tekeville vinkkinä on, että pitää huolehtia omasta hyvinvoinnista ja tekemisen rajoista.

Marja Kuuteri kertoo meille Marttojen puhelinneuvonnasta, joka on alkanut jo yli 20 vuotta sitten. Koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi ovat 18.3. alkaen puhelin ja chat päivystys on auki päivittäin 9-19. Poikkeustilanteen aikana on käyty molemmissa noin 1400 keskustelua. Poikkeustilanteessa on paljon tullut koronavirukseen liittyviä kysymyksiä. Kokonaisuutta ajatellen kysymykset keskittyvät perusasioihin ja voisi sanoa, että poikkeustilanne on aktivoinut ihmisiä ruuanlaittoon ja kodinhoitamiseen vahvasti.

Ruoka-avun kenttä on monissa paikoin käynnistäneet poikkeustilanteen vuoksi erilaisia hätäapunumeroita. Näissä on tullut ilmi se, että monenlaiselle psykososiaaliselle tuelle on tarvetta. Marttojen puhelinpalveluissa sama ilmiö näyttäytyy myös. On jokin ruoan laittoon liittyvä kysymys, jonka kautta keskustelu helposti polveilee kaikkiin muihin asioihin. Varsinkin perheelliset nuoremmat ihmiset ovat näitä puheluita tehneet.

Yhteenvetoa ruoka-aputyön tilannekuvasta:

- Monin paikoin ruoka-avun tarve on jo kolminkertaistunut tai jopa nelinkertaistunut
- Pienyrittäjät ovat tulleet ruoka-avun piiriin. Perheitä käy paljon edelleen.
- Uusia, ruoka-apua ensimmäistä kertaa tarvitsevia kävijöitä on paljon.
- Opiskelijoita on tullut paljon ruoka-avun piiriin.
- Monikanavainen ruoka-avun viestintä tulee entistä tärkeämmäksi.
- Uusien ruoka-avun piirissä olevien tiedottaminen käytäntöjen, esim. ruoan pakastamisen osalta, on tärkeää ja siihen halutaan kiinnittää huomiota.
- Päihteiden käyttö on selvästi noussut ruoka-avun piirissä olevien osalta.
- Olemassa olevat tilat eivät aina mahdollista turvasuosituksen noudattamista, jakeluja on järjestetty ulkona tai yhteistyökumppaneiden tiloissa (esim. kaupungin tai srk:n tilat)
- Vapaaehtoisten motivointi kesällä ruoka-aputoimintaan tulee olemaan haaste, koska haluavat itsekin lomailla.
- Kesän helteinen keli asettaa haasteita monissa paikoin kylmäketjun ja ruoan säilymisen osalta.
- Lahjoittajien innostus osallistua ruoka-apuun laimenee
- Osallisuus ja yhteisöllisyys ruoka-avussa ei vielä suuresti kesän aikana lähde kasvamaan. Kohtaavaa työtä voi tulla kesäkuussa rajoitteiden höllentyessä enemmän.

Ruoka-aputoimijoiden verkostokokous 14.5.2020

Paikalla 39 osallistujaa.

Diakonissalaitoksen yhteisöyöntekijä Suldaan Said Ahmed kertoo meille maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kohtaamisesta ruoka-avussa. Suldaanin mukaan on tärkeä tehdä paikallista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, jotta myös maahanmuuttajat tulisivat kohdatuiksi ja tavoittaisivat ruoka-avun. Maahanmuuttajille kannattaa viestiä ruoka-avusta ja sen saamisesta sillä kielellä, jota he ymmärtävät. Monikielisyys ja selkokieliyys pitää huomioida. Uudet turvapaikanhakijat ovat usein somen käyttäjiä ja saavat sosiaalisen median kautta tietoa toiminnoista. Erilaiset maahanmuuttajille suunnatut facebook-ryhmät ovat hyvä keino tiedottaa, nuorilla nopeat viestintäkanavat, kuten Whatsapp, Instagram ja Snapchat. Maahanmuuttajilla on myös yhdyshenkilöitä monissa paikoissa, heidän kautta voin myös viestiä maahanmuuttajille.

Monihelin ry:n Veera Vilkama kertoo meille Monihelistä ja ajatuksista maahanmuuttajien huomioimisessa ruoka-avussa. Moniheli ry auttaa maahanmuuttajia asumisen asioissa, tavoittaa asunnottomia ja tukee asumisen saamisessa sekä asumisen onnistumisessa. Yhteistyötä vahvistamalla voidaan poikkeusaikana myös maahanmuuttajien kohtaamista. Maahanmuuttoviraston tilaston perusteella perhesyyt, työ ja opiskelut ovat suurimmat syyt myöntää oleskelulupa Suomeen. Jos oleskelulupa on saatu työperusteisesti, voi nyt tulla haasteita oleskeluluvan uusimisen suhteen (vuosi), koska tilanne vaikuttaa työllisyystilanteeseen ja yritysten selviytymiseen. Viranomaisten palveluiden siirtyminen etäpalveluiksi tekee maahanmuuttajien asioinnin hankalammaksi kielihaasteiden vuoksi.

Infonland.fi on nettisivusto, josta löytyy kaikenlaista tietoa maahanmuuttajille useilla kielillä.

Miltä kesä näyttää ruoka-aputoimijoiden silmin?

- Kesän suunnittelu on nyt käynnissä. Kokoonumisrajoitukset ovat keventymässä.
- Ruokakasseja pyritään jakamaan myös kesän läpi kuten keväälläkin.
- Moni vapaaehtoinen on suunnitellut lomailevansa kesällä, nyt mietinnässä miten turvattaisiin ruoka-avun jatkuminen koko kesän.
- Kylmä- ja kuumaketjut on säilytettävä kesälläkin ja tämä voi tuoda ruokajakoon haasteita heinäkuussa.
- Avuntarve lisääntyy edelleen ja lapsiperheitä on tullut enemmän ruoka-avun piiriin.
- Kesänaikana joissain paikoissa ryhdytään toteuttamaan kohtaavampaa työtä. Etäisyys
- Kokoonumisrajoitteiden höllentyminen voi mahdollistaa esim. lasten ja nuorten päiväleirejä ja se tuo hieman helpotusta perheellisten kesään. Edelleen turvallista kohtaamista suositellaan.
- Lomautusten aalto varmaan tuo ruoka-avun piiriin heinä-elokuussa uusia ihmisiä.
- Ikääntyvien osalta rajoitustoimenpiteet jatkuvat kesän yli ja yksinäisyys lisääntyy.
- Monissa paikoissa on venytty poikkeustilan alkaessa ja nyt ovi olla marssiväsymystä ilmoilla.
- KELAn terveiset: Toimeentulotuen hakijoiden määrä ei ole poikkeustilanteessa noussut. Toimeentulotukihakemusten käsittelyajat on pystytty pitämään lyhyinä. Jos hakemuksista puuttuu liitteitä, soittavat asiakkaille.
- Nyt jos koskaan tarvitaan eri hallintoalojen yhteistyötä sekä alueellisten toimijoiden yhteen hiileen puhaltamista, jotta perheet pääsevät yli vaikeista ajoista.

Kesäajan tapaamisten muistiot kootaan omaksi kokonaisuudeksi osoitteeseen <http://ruoka-apu.fi/korona>

